

שאל' אביך ויגדך

שאל' אביך ויגדך

זמני השבת (ת"א):
 כניסת השבת: 18:55
 יציאת השבת: 19:56
 כ"ה ניסן תשע"ד
 גיליון מס' 164

שאלות ותשובות על הפרשה

מאת ר' עזרא מרום

עונג שבת

לפני חג הפסח קראנו את פרשת אחרי מות, העוסקת בקדושות המיוחדות לזמן, למקום, לאנשים מיוחדים. תחילתה בעבודת הכוהן הגדול ביום הכיפורים, יום אחד בשנה, במקום הקדוש ביותר: קודש הקודשים, על ידי האדם הקדוש מכל: הכהן הגדול.

פרשת קדושים פותחת בקריאה: "קדשים תהיו, כי קדוש אני ה' אלוהיכם" ומסיימת: "והייתם לי קדשים כי קדוש אני ה', ואבדל אתכם מן העמים להיות לי."

רש"י מדגיש, על פי הספרא ויקרא רבה, שפרשה זו נאמרה אל כל עדת בני ישראל, כיוון שרוב גופי תורה תלויים בה.

החידוש הגדול של פרשת קדושים הוא, שמושג הקדושה אינו תלוי רק במצבים ובמקומות שמחוץ לסדר החיים הרגיל. לא רק במקדש, לא רק באמצעות מצוות טכסיות של טהרה וכפרה מגיעים לקדושה וטהרה. הדרך אל הקדושה נמצאת בבית וברחוב, בשוק ובשדה. כך גם אפשר להבין את אוסף המצוות בפרשה, הנראה לכאורה ללא קו מנחה או מאחד. אין פינה בתחומי החיים שפרשת קדושים אינה מגיעה אליה. קדוש יהיה מי שנזהר בממון חברו ובכבודו, מי שמכבד את הוריו, נשמר מעריות, מרבה לעשות חסד עם זולתו, שומר על סדרי ניקיון וטהרה של גופו, רכושו וסביבתו, בכל עת ובכל שעה. קיום המצוות היא הדרך להתקדשות.

הרמב"ן מוסיף כי בקיום המצוות לא די הקדוש הוא האדם המקדש את עצמו במותר לו. מערכת המצוות היא הבסיס. אך האדם צריך להשתדל יותר. לא די בקיום המצוות על מנת לצאת ידי חובה.

אתר "דעת"

1. איזה נביא זכה לתואר קדוש? האישה השונמית קוראת לאלישע הנביא "איש קדוש" (מלכים ב' ד 9).
2. על איזה ציווי נאמר: "ויראת מאלוקיך"? "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלוקיך" (י"ט, 32).
3. מדוע הוקדמה האם לפני האב בפסוק: "איש אמו ואביו תיראו"? בגלל שהבן ירא מאביו יותר מאמו לכן נדרש ציווי מיוחד על האמא. (רש"י)
4. לפי רש"י: מדוע נסמך מורא אב לשמירת שבת? ללמדנו שאם האב יאמר לבנו לחלל את השבת אסור לשמוע לו.
5. הסבר את המושגים: א. לקט. ב. פרט. א. לקט = שבולים שנושרים בשעת קצירה. ב. פרט = גרגרי ענבים הנושרים בשעת בצירה.
6. בפרשתנו כתוב האיסור: "לא תשקרו" ציין 2 מקרים של שקר בתורה. א. רחל שיקרה בקשר לתרפים. ב. האחים שיקרו ליעקב בקשר ליוסף.
7. מה המקור לאמרה: (רש"י) "עבירה גוררת עבירה"? מהפסוק: "לא תגנבו ולא תכחשו ולא תשקרו... ולא תשבעו בשמי"
8. מאיזה פסוק בפרשתנו נלמד הכללי: "הווי דן את חברך לכף זכות"? מהפסוק "בצדק תשפוט עמיתך" (י"ט 15).
9. כיצד מפרש רש"י את הפסוק: "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא"? לא תלבין פניו ברבים.
10. "לא תיקום ולא תיטור" הסבר את ההבדל בין שני המושגים הללו. בנקמה לא נותנים לשואל את מה שביקש. בנטירה מקבל השואל את מבוקשו אבל מזכירים לו שהוא לא רצה לתת.
11. "ולא תשחית את פאת זקנך". כמה איסורים עובר המתגלח בתער? 5 איסורים.
12. כיצד נקרא אדם המדבר מבית השחי? פיתום.
13. במה שונה הציווי: "לא תגנבו" מהדיברה "לא תגנוב"? בפרשתנו "לא תגנבו" מתייחס לממון ואילו בעשרת הדיברות מתייחס לגונב נפשות (רש"י י"ט, 11)
14. באיזה פסוק מוזכרת המילה צדק ארבע פעמים? "מאזני צדק אבני צדק איפת צדק והין צדק" (י"ט, 36).
15. כיצד נקראים: א. מידת היבש. ב. מידת הלח? א. איפה ב. הין (רש"י כ', 36)

העלון מוקדש במזל טוב למרים בת אברהם לברכה והצלחה בכל

להקדשות ולקבלת העלון כל יום רביעי באימייל ניתן לפנות ל: ShealAvicha@gmail.com
 לארכיון העלוניים: www.piruma.com/shal_avicha

משא כבד

הבוקר האכלתי את הבן שלי במעדן בטעם שוקולד. השוקולד לכלך את הבגדים שלו ושלי. על השולחן היה מונח עיתון ובו תמונה מהימים ההם כשהגיחום עלה מן השאול. פתאום אחזה אותי חרדה גדולה כשנזכרתי בשבריריות הנוראה של הקיום היהודי, ובשבריריות של הקיום בכלל.

ביום השואה אני בדרך כלל מחפש היכן אפשר להתחבא. קשה לי לשאת אל סיפורי הזוועה ואת הסרטים בשחור לבן הם מפחידים אותי. כהורה, האימה שבהם מתחדדת הרבה יותר. לפעמים ביני לבין עצמי אני שואל למה לכל הרוחות צריך את זה?

אבל יחד עם רגע האימה נגע בי גם רגע של חסד. רגע שבו אפפו את הבית, הילד שלי ומעדן החלב הוד והדר. מין עונג אינסופי המסך אל תוך ההתרחשות היומיומית, בה אני מאכיל תינוק בן חצי שנה במעדן שוקולד. העולם כולו בנוי על היחס בין היש והאין, בין ההווה להעדר, ובאנושיותנו אנחנו זקוקים להעדר, לפחות כאפשרות בכדי לחוות את משמעות היש.

הסופר קצטניק דיבר על השואה כ"פלנטה אחרת", בכך רצה לתאר עד כמה בלתי נתפס מה שאירע שם. ישנה סכנה בהבנה פשטנית של הגדרה זו, מכיוון שברגע שאתה מניח אותה על פלנטה אחרת היא עלולה להפוך ללא רלוונטית. האמת היא שהשואה נעה על אותו הציר של החיים שלנו, היא רק נמצאת בקוטב של ההעדר, העדר כל הטוב אותו אנחנו מכירים. בכך היא מסמנת לנו עד כמה נוראי הוא הרוע ועד כמה יש להוקיר כל רגע של אור.

החברה הישראלית רגישה מאד ולעניות דעתי בצדק. לא יתכן שעם שצרכים בכשרו מספרים ינהל את חייו הציבוריים והאישיים בלי רגישות מיוחדת, ממש כשם שמצוות רבות בתורה נשענות על זיכרון העבדות במצריים.

מי שהרגיש מה היא אכזריות ללא גבול לא יוכל לזלזל בחמלה. מי שגדל על סיפורי הזוועה של סבא וסבתא לא יוכל שלא להתמוגג על ריח של תינוק אחרי מקלחת. לכן גם למי שמרגיש שהמשא הזה מאד כבד לו (והוא אכן משא כבד) כדאי יום אחד לעשות מאמץ כדי לזכור.

אתר "כיפה"

מאת יהודה אייזנברג ויצחק לוי

1. כמה זוכה אדם המקפיד במצוות כיבוד אב ואם? קכ"ו, א'
2. איזהו מורא אב ואם? קכ"ו, ג'
3. איזהו כיבוד אב ואם? קכ"ו, ה'
4. אמר לו אביו לעבור על דברי תורה - איך ינהג? קכ"ו, ו'
5. בכבודו של מי עוד אדם חייב? קכ"ו, ט"ז-י"ח
6. מהן כיבוד אב ואם אחרי מותם? קכ"ו, כ"ב
7. אביו ורבו, בכבודו של מי חייב אדם תחילה? מדוע? קכ"ז, ד'
8. מהו כיבוד רבו? קכ"ז, ה'

לזכור ולא לשכוח

יום הזיכרון לשואה ולגבורה

מסירות נפש

באותו רגע, אחד השומרים הגרמנים הבחין בנו לוחשים וניגש אלינו. "מה היא אמרה לך?" תבע לדעת. שנינו קפאנו על עומדנו. שיחה בשעת העבודה הייתה עבירה חמורה. רבים מיושבי המחנה נורו על המקום בשל פשעים קטנים בהרבה. האישה הייתה הראשונה להתאושש. "ביקשתי ממנו סכין", היא אמרה. לאימתי הרבה, כיוונה אז את בקשתה לשומר: "תן לי סכין!" גם הגרמני ניחש את כוונתה, וחידך שטני ריחף על שפתיו. אין ספק שראה את גופות האנשים שמרוב ייאוש השליכו את עצמם בלילה על הגדר החשמלית שסבבה את המחנה, אך זה יהיה מחזה חדש עבורו. בעודו מחיידך, שם ידו בכיסו ונתן לה סכין קטנה. האישה לקחה את הסכין ומיהרה חזרה לעמדת העבודה שלה. היא רכנה מעל חבילת סמרטוטים קטנה שהניחה על בול עץ. פתחה את החבילה והוציאה ממנה תינוק זעיר. לפני עינינו הנדהמות, היא מלה את התינוק בן השבוע במהירות ובמיומנות רבה. "ברוך אתה אדוני אלוקינו מלך העולם", אמרה בקול צלול, "שקידשנו במצוותיו וציוונו להכניסו בברית אברהם אבינו." בהחזיקה את הילד בזרועותיה, הרגיעה אותו ואז פנתה לשמים: "אדון עולם! לפני שמונה ימים נתת לי ילד. אני יודעת שלא הוא ולא אני נשרוד זמן רב במקום הארור הזה. אבל עכשיו, כשתיקח אותו חזרה, תקבל אותו כיהודי שלם." "הסכין שלך", היא אמרה, והגישה את החפץ הקדוש חזרה לגרמני. "תודה!"

את הסיפור הבא סיפר רבי ישראל שפירא, הרב מבולז'וב, שהיה עד לו בעת שהותו במחנה הריכוז יאנובסקה: בכל בוקר, עם עלות השחר, הגרמנים נהגו להובילנו אל מחוץ למחנה ליום של עבודה קשה שהסתיים רק עם רדת החשכה. כל זוג עובדים קיבל מסור ענקי והיה צריך לנסר את מכסת בולי העץ שלו. בגלל התנאים האימים ששררו במחנה ומנות הרעב שהיינו אמורים להתקיים מהן, רובנו בקושי יכולנו לעמוד על רגלינו. אך המשכנו לנסר, ביודענו שחינו היו תלויים בכך. כל מי שהתמוטט במהלך עבודתו או שלא הצליח לנסר את המכסה היומית שלו, היה נהרג במקום. יום אחד, בעודי דוחף ומושך את המסור הכבד יחד עם שותפי, ניגשה אליי אישה צעירה מקבוצת העבודה שלנו. חיורון פניה הסגיר את היותה במצב פיזי חלש ביותר. "רבי", היא לחשה לי, "יש לך סכין?" מיד הבנתי את כוונתה וחשתי איזו אחריות כבדה מונחת על כתפיי. "בתי", התחננתי בפניה, כשאני משתדל לגייס את כל האהבה והשכנוע שבלבי כדי להניאה מן המעשה שאותו היא מתכננת. "אל תיקחי את חייך. אני יודע שחייך כעת הם גיהינום עלי אדמות, שהמוות נראה כמו שחרור מבורך ביחס אליי. אך אסור לנו לאבד תקווה אף פעם. בעזרת השם, נשרוד את המבחן הזה ונגיע לימים טובים יותר." אך האישה נראתה כאילו אינה שומעת את דבריי כלל. "סכין", היא שבה ואמרה. "אני מוכרחה סכין. לפני שיהיה מאוחר מדי".